

4748
1730, 30
DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA, 5
M 31

DE
JURE MERCATORVM
SINGVLARI,

QVAM,
DEO AVSPICE
AVTORITATE ET CONSENSV
CELEBERR. IN INCLYTA ERFORDIENSI ACADEMIA
JCTORVM ORDINIS,
SVB PRÆSIDIO

DN. ERNESTI TENZELII, JCTI,

EMINENTISS. AC SERENISS. PRINCIP. ELECT. MOGVNT. CONSIL. REGIMINIS,
JVDICII PROVINC. AC FACVLT. JVRID. ASSESS., EIVSDEMQVE H. T. DECANI,
NEC NON CIVITATIS CONSVLIS PRIMARII, (s)

PATRONI ET PROMOTORIS SVI ÆTERNVM
DEVENERANDI,

PRO LICENTIA,

SVMOS IN VTROQVE JVRE HONORES ET
PRIVILEGIA DOCTORALIA LEGITIME
CONSEQVENDI,

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT,

JOH. ZACHARIAS HARTVNG,
Erfurt.

IN AVDITORIO COLLEGII MAJORIS, HOR. CONSVET.
DIE XXV. AVGVSTI ANNI M DCC XXX.

ERFORDIÆ, Typis JOH. CHRISTOPHORI HERINGII, Acad. Typogr.

DISSENTATIO IN AUCTORITATE JURIS

DE

JURE MERCATORUM
SINGULARI

AVCTORITATE

AVTORITATE ET CONSENSU

ACADEMIAE IN AUCTORITATE JURIS

ACTORVM ORDINIS

IN AUCTORITATE

IN AUCTORITATE JURIS

IN AUCTORITATE JURIS

IN AUCTORITATE JURIS

IN AUCTORITATE

PRO LICENTIA

AVCTORITATE ET CONSENSU

ACADEMIAE IN AUCTORITATE JURIS

ACTORVM ORDINIS

JOH. SACHARIAS HARTMANN

AVCTORITATE

IN AUCTORITATE JURIS

IN AUCTORITATE JURIS

IN AUCTORITATE JURIS

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

- §. I. *Quid sit jus singulare, & quomodo à privilegio differat.*
- §. II. *Quinam sub appellatione mercatorum comprehendantur.*
- §. III. *De origine mercaturæ & commerciorum in Germania.*
- §. IV. *De moralitate mercaturæ.*
- §. V. *De favore mercaturæ in genere, & juribus singularibus intuitu ejusdem constitutis.*
- §. VI. *Et quidem ratione personarum. Filisfamil. negotiantes eo ipso à Patria Potestate liberantur.*
- §. VII. *Mercatoribus ad nundinas ituris, conductus præstari debet.*
- §. VIII. *Ipsorum personæ ob debitum privatum tempore nundinarum non possunt arrestari.*
- §. IX. *Quod & locum habet, intuitu euntium ad nundinas & inde redeuntium.*
- §. X. *Plura ab aliis eò relata, quæ tamen huc proprie non pertinent.*

- §. XI. Exponuntur ea, quae jure singulari quoad res mercatorum constituta, nec non
- §. XII. Quoad conventiones eorum in genere, & in specie
- §. XIII. Quoad contractum mutui.
- §. XIV. Quoad commodatum, depositum & pignus.
- §. XV. Quoad except. Non Num. Pecun.
- §. XVI. Nec non Emptionem Vendit.
- §. XVII. Et reliquos contractus consensuales.
- §. XVIII. Nec minus quoad fidejussiones, &
- §. XIX. Cambia & c.
- §. XX. De Juribus foeminarum mercatricium in specie.
- §. XXI. XXII. De juribus singularibus ratione iudiciorum & processus.
- §. XXIII. Conclusio.

§. I.

Jus singulare, quod alias *jus proprium* quoque vocatur à CAJO in l. 2. ff. de testam. milit. optimè definit PAVLVS in l. 16. ff. de Legib. *jus singulare*, inquit, est, quod contra tenorem rationis generalis propter aliquam utilitatem, auctoritate constituentium est *introducunt*. Unde patet, opponi hoc *juri communi*, quod generaliter & in uniuersum observatur, atque ad omnes subditos pertinet. Sicuti ergo *jus hoc commune regula* vicem obtinet: ita *jus singulare exceptio* nis instar se habet, totiesque constitui solet, quoties utilitas publica, cui leges positivæ merito attemperantur, ne in supremam illam legem peccetur, exigere videtur, ut à juris generalis tenore intuitu quarundam causarum aut personarum paulisper recedatur, quemadmodum exemplo eorum, quæ in favorem minorum, militum, mulierum, mercatorum, dotis, libertatis &c. sancita sunt, facile intelligi potest. Quamvis vero ejusmodi *jus singulare ad privilegii similitudinem*

A qua-

quadantenus accedat, ac proin sæpe etiam *privilegii* nomine veniat, quemadmodum e. g. in l. 40. ff. de *administ.* & *peric. tut.* nec non in l. 24. ff. de *testament. milit.* privilegii militum, & in l. 42. ff. de *adm.* & *per. tut.* privilegii pupillorum, ac denique in l. 6. §. 1. ff. de *jure fisc.* privilegii *fisco* competentis mentio fit: attamen utriusque indolem curatius expendenti patebit, maximopere ea inter se differre, prout jam utut subobscurè, indicavit STRAVCHIVS in *Dissert. ad Jus Justinian.* *Diss.* 1. §. 8. & in *Diss. de Statut. à summo Princ.* §. 28. plenius vero ac dilucidius exposuit Dn. BOEHMER. in *Jur. Publ. Univerf. P. Spec. L. 2. c. 3. §. 57.* Nimirum privilegium proprie vocatur, quando certo cuidam individuo, certæque personæ vel physicæ vel morali aliquid indulgetur: cum è contrario jus singulare integrum personarum in Re- publ. ordinem, vel peculiare quædam causas respi- ciat, atque adeo per cives universos se quodammodo diffundat, nec tam facile æmulationes inter subditos producat. Accedit, quod privilegium per preces de- mum peculiariter impetrari debeat; jus singulare ve- ro jam tum in Legibus contineatur, quamobrem et- iam *privilegium in corpore juris clausum* vocatur à MYLE- RO de *Principib.* & *Stat. Imp. P. 2. c. 49. §. 9.* itemque *privilegium legale* ab HERTIO de *Transit. Privileg. perso- nal.* ad alios §. 1. Add. LVDOVICI *Comp. ff. Tit. de Con- stit. Princip.* §. 1.

§. II. Mercatorum appellatione heic contineri existima- mus illos, qui *merces questus liciti faciendi gratia fre- quenter ac proprio nomine permutant vel emunt eo fine, ut* eas-

easdem aut minutatim ad ulnam, pondus & mensuram, aut non minutatim nec mutata forma iterum distrabant. Ex qua descriptione varia confectaria fluunt, scilicet 1) Mercatorem circa res *mobiles* emendas vendendasque potissimum versari. Mercis enim appellatio ad res mobiles tantum pertinet, *l. 66. ff. de V. S.* quamvis non omnis res mobilis propterea *merx* sit. vid. GOEDD. *ad c. l. 66.* 2) Pro Mercatoribus vix ac ne vix quidem haberi posse *monopolas*, *propolas*, omnesque illos, qui *inhonesto* ac *turpi* quæstui operam dant, utpote qui odio magis quam favore digni sunt. 3) Neque illos inter Mercatores referri debere, qui semel forte *merces* quasdam emerunt & unico solum actu *mercaturam* exercuerunt. Nomina quippe *verbalia* officium aliquod significantia *assiduitatem* requirunt, nec uno actu, ut ajunt, verificantur. MEV. *ad Jus Lubec. P. 3. tit. 6. a. 21. n. 16. 17.* 4) *Intitores*, seu *Factores*, cum non proprio, sed *præponentis* domini nomine negotientur, à tractatione nostra alienos esse, nec Mercatorum juribus frui. MARQVARD. *de jure Mercat. L. 1. c. 1. n. 57. seqq. & c. 8. n. 50.* 5) Non sufficere, ut quis nomine solum mercatoris utatur, aut etiam *artem* mercandi *caleat*, sed, ut re ipsa per se vel per alium exerceat. MEV. *c. l. n. 12. 15.* 6) Haud quaquam è mercantium censu eliminari posse illos, qui *merces* minutatim seu ut *Galli* loquuntur, *en detail*, vendunt. Quamvis enim *sententia* forte in magnis emporiis recepta sit, attamen in nostris oris, præsertim hodie, non solum eos, qui *merces* in maxima quantitate comparant, ac per *aversionem*

rursus seu in copia, *en gros*, distrahunt, verum & qui minutatim vendunt, mercatorum nomine insigniri usus comprobatur. vid. KLEIN. *de Probat. que fit per libr. Mercat. c. 1. n. 90. seqq.* Add. *Jus Lubec. P. 3. r. 1. a. 21. 7)* Mercatorum juribus haudquaquam gaudere, qui rem comparant, non ut ipsam rem integram & immutatam vendant sed ut materia sit inde aliquid operandi. Qui autem comparat rem, ut illam ipsam integram & immutatam dando lucreretur, ille est mercator, prout discrete habetur in *c. 11. dist. 88.* Enimvero priores *arrifices seu opifices* magis vocantur & huc non spectant. vid. MEV. *c. 1. n. 18. MARQUARD. c. Tr. c. 1. n. 47. seqq.* ubi tamen *n. 54.* recte monet, Mercatorum nomen & jura iis denegari non posse, qui merces emunt, easdemque non sua, sed aliena elaborari curant opera, animo quaestus liciti faciendi, easdemque ad extraneos forte transmittendi, cum hortum officium in artificium non transeat. Quoniam vero usu plurium locorum invaluit, ut mercatores sua habeant collegia, suasque matriculas, quibus nomina negotiantium inseruntur: consequens est neminem, ubi talis consuetudo viget, jure mercatoris censeri posse, nisi in tale collegium receptus, nomenque ejus in matricula descriptum fuerit, qua de re vide sis MEVIVM *ad J. Lubec. c. 1. n. 6. seqq.* Tandem silentio praeterendum non est, nec foeminas, jam recensitis qualitatibus praeditas, ab immunitatibus ac juribus mercantium excludi, quarum intuitu multa singularia introducta sunt, prout ex infra dicendis clarius apparebit.

§. III.

Quando vero Germani mercaturam facere cœperint, certo determinari vix potest. Planè de antiquissimis Germaniæ incolis sufficienter constat, nullum pene inter illos commerciorum usum fuisse. De Nerviiis populo Cis-Rhenano, CÆSAR de Bello Gall. L. 2. c. 15. testatur, nullum aditum esse ad eos mercatoribus, nihil pari vini, reliquarumque rerum ad luxuriam pertinentium, inferri: quod his rebus relanguescere animos, eorumque remitti virtutem existimarent: esse homines feros, magnæque virtutis. De Suevis IDEM L. 4. c. 2. literis prodidit: Mercatoribus esse ad eos aditum eo magis, ut quæ bello ceperint, quibus vendunt, habeant, quam, quo ullam rem ad se importari desiderent. Paulo post addit: Vinum ad se omnino importari non sinunt, quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines atque effeminari arbitrantur. Quibus gemina tradit TACITVS de Morib. Germ. c. 17. ubi: Gerunt & ferarum pelles, proximi rîpa negligenter, ultiores exquisitius, ut quibus nullus per commercia cultus. Hoc tamen negari nêquit, ex illis Germaniæ populis, qui Romanis cis Rhenum paruerunt, plures quoque mercaturam exercuisse, quorum mores postea alii, qui prope Rhenum, in Germania magna, suas habuerunt sedes, imitati sunt. Sane de Ubiis memorat CÆSAR c. l. L. 4. c. 3. quod sint paulo cæteris Germanis humaniores, propterea quod Rhenum attingant, multique ad eos mercatores ventitent, & ipsi propter propinquitatem Gallicis sint moribus adsuefacti. Et TACITVS de M. G. c. 5. in genere de Germanis refert: proximos ob usum commerciorum aurum & argentum in pretio habere. Inter reliquos vero, qui interiores Germaniæ

magnæ partes inhabitaverunt, commerciorum aliquem usum fuisse non liquet, donec forte Venedi primi mercaturam colere inciperent. Hi enim posteaquam circa Seculum Christianum VI. quicquid est inter Salam & Vistulam fluvios, nec non mare Suevicum vel Balthicum occupassent, urbes & castella extruxere, suaque ad Balthicum mare emporia habuere; quale etiam, testibus Annalibus Francicis, fuit *Rerich* nobile illud emporium, quod circa A. DCCCIIIX. à Danis destructum est, translatis inde negotiatoribus; nec non *Winertha*, Usedomi insulæ urbs, quæ inter alia frequentia quoque commerciorum maxime floruisse perhibetur. *Conf. CONRING. de Urbib. Germ. §. 29.* Postquam vero Henricus I. Auceps struendis urbibus majorem operam dedit, commerciorum etiam usus crevisse videtur, unde Seculo XI. varia jam emporia memorantur, & Seculo XII. mercaturæ reique nauticæ usus nova incrementa cepit, accedente imprimis halecum ad Sconiæ celebri & opulenta piscatione. vid. *CONRING. c. l. §. 78. 23.* In quantum porro Seculo XIII. commercia aucta fuit; illustre illud civitatum Hanseaticarum ab *Hansa*, i. e. societate (unde *hanseare* & *hansehn* i. e. in societatem admittere) appellatarum institutum comprobatur. Celebratissimi namque foederis, inter has civitates, quarum caput *Lubeca* fuit, circa A. MCCXLI. vel ut alii malunt, A. MCCLIX. initi, primarius finis fuit commerciorum securitas. *Comp. omnino PFEFFINGER. ad Vitriar. T. II. p. 228. seqq.* Quamvis autem hujus societatis splendor valde imminutus, ac parum spei reliquum sit, veterem ejus dignitatem accipientiam

tiam restitutum iri: non tamen in Germania hodie-
num deesse Urbes mercatura & divitiis florentissimas
plus quam manifestum est.

§. IV.

Quid autem de moralitate mercaturæ sentiendum
sit, & an illa juri naturali conveniat, paucis nunc eo
magis investigandum erit, quo vehementius isthoc vi-
tæ genus à quibusdam improbari suevit. Certe si
CHRYSOSTOMVM audiamus, relatum in c. 11. dist. 88.
homo mercator vix aut nunquam potest Deo placere, &
ideo nullus Christianus debet esse mercator, aut si voluerit
esse, projiciatur de ecclesia DEI, dicente Propheia; Quia non
cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini - - -
qui enim emit & vendit, sine mendacio & perjurio esse non
potest &c. A qua sententia non multum abludere vi-
detur PAVLVS JCTus in l. 44. §. 1. ff. de Edilit. Edict.
ubi venaliciarios ad lucrum potius vel turpiter faciendum
proniores esse asserit. Add. l. 6. C. de Dignit. l. 12. §. 3. C.
de cohortalib. lib. XII. Et quis est, quem fugiat, quanta
vitia à pluribus exprobrari soleant iis, qui mercaturam
tractant, quod scil. sint impostores, quod vetitas artes
invehant, quod monetam stuprent, & sexcenta alia.
Comp. GOTHOFRED. ad c. l. 44. lit. b. AGRIPPA de Va-
nitat. scient. c. 72. Quibus omnibus tamen nondum
adducimur ut credamus, nefas esse in mercatura verti,
modo lucrum honestum & moderatum, quod juxta §. 2.
præsupponimus, illa quærat. Quamvis enim nego-
tiatores carius vendant merces suas, quam ipse eas eme-
runt: hoc ipsum tamen nihil in se habet vitii, cum in de-
finiendo pretio factarum expensarum & laborum ra-
tio

tio non inique habeatur, GROTI. *de J. B. & P. l. 2. c. 12. §. 14. n. 2.* ac præterea a mercantibus etiã æstimari optimo jure queat, quod ipsi tempus, cogitationes & curas occupant in mercibus conquirendis, servandis aut distrahendis, nec non quod famulorum operas conducere necessum habeant. *Conf. PUFENDORF. de J. Nat. & Gent. l. 5. c. 1. §. 10. VITRIAR. Instit. Jur. Nat. l. 2. c. 12. qu. 22. p. 230.* Unde HERMOGENIANVS commerciorum originem recte ad Jus Gentium refert. *l. 5. ff. de J. & J.* & per id nihil aliud, quam facultatem jure Naturali concessam, intelligit. Nec obstant, quæ superius in contrarium allata sunt. Præterquam enim, quod citatus canon II. expresse *Palea* appellatur, & ex opere imperfecto & non probato desumtus fit, CHRYSOSTOMO opponimus AVGVSTINVM, ad *Psal. LXX.* apposite scribentem: *sed ait ipse mercator: affero ex longinquo merces: mercedem laboris mei, unde vivam, peto: dignus est enim mercenarius mercede sua.* Et Ad hæc tralatitium est, vitia hominum non esse impunita ipsis artibus, quæ ab istis tractantur, & ab usum rei legitimum ejus usum haud quaquam tollere, cum ceteroquin ipsa Jurisprudencia, eo quod multi Jctorum, juxta vulgatum illud, pessimi Christiani sint, eliminanda atque damnanda foret. Neque vero licita solum, sed & utilis imo necessaria mercatura dicenda est; hinc summæ prudentiæ & auctoritatis apud Græcos Plato, cum institueret, quemadmodum civitas bene beateque habitari possit, inprimis negotiatores necessarios duxit, juxta *l. 2. ff. de Nandin.* Nam cum non omnis ferat omnia tellus; favore ac laude dignif.

simi

simi sunt mercatores, qui, quæ nobis superflua sunt, ad alios evehunt, ea vero, quibus nos indigemus, important, & ita, sæpe non sine vitæ discrimine, efficiunt, ut in unica aliqua civitate totius mundi opes velut venales existant. Unde etiam BALDVS societatem humanam sine mercaturæ commoditate subsistere vix posse, non absone existimavit, observante MARQVARDO de *Jur. Merc. L. 1. c. 2. n. 53.*

§. V.

Quæ cum ita sint, non adeo mirandum est, quod in favorem mercaturæ & mercatorum multa singularia in plerisque locis, ubi commercia vigent, constituta deprehendantur. Equidem extra aleas, ut ajuunt, vagarer, si in præsentia copiosè exponere sustinerem, quibus immunitatibus ac beneficiis mercatores ad ea, quæ noviter condita sunt, emporia hinc & illinc invitaverint civitatum Rectores. Quin potius intra Germaniæ me fines continebo, juraque potiora, quæ singulari ratione inter Mercatores ut plurimum observantur, illustrabo. Sunt vero illa ex partitione SCHWENDBENDORFERI in *Diff. de Privil. Mercat. c. 4. §. 1.* quadruplicis generis; vel enim 1) personas mercatorum, vel 2) eorum res sive mercēs, vel 3) obligationes atque conventiones, vel denique 4) modum in judicio procedendi inter mercantes usitatum respiciunt, de quibus singulis ex instituti ratione breviter agemus.

§. VI.

Quod igitur ad personas Mercatorum attinet, peculiariter ac negotiantibus proprio jure invaluit, ut filii familias consensu patris mercaturam exercentes, hoc

B

ipse

ipſo à Patria poteſtate, ſaltem quoad iſtam negotiatio-
nem liberentur. Quanquam enim STRYK. in *U. M.*
ff. Tit. de Tributor. Act. §. 1. in f. hoc aſſertum, niſi ſimul
ſeparatio quoad oeconomiam acceſſerit, in dubium vo-
cet, neque illud argumento *l. 1. C. de Parr. Poteſt.* ad
quod nonnulli provocant, ſtabiliri ſatis atque confir-
mari queat: quo minus tamen nos ſententiam addu-
ctam deſeramus, prohibet partim favor ſingularis mer-
caturæ, & ut tanto ſecurius cum tali ſi' in patris do-
mo adhuc commorante, ejuſque victu fruente nec tam-
en expreſſe emancipato contrahi poſſit, partim ad-
ſenſus ac teſtimonium tot JCtorum in jure patrio ver-
faciſſimorum, quos inter HEIGIVM ad *§. præterea F.*
quib. mod. jus p. p. ſolv. n. 16. p. 67. HAHNIVM ad *Wefem-*
bee. l. 15. r. 1. n. 4. SCHVLZIVM in *Synopſ. Init. ad Tit. quod*
cum eo qui in alien. pot. lit. c. LAVTERB. in *Comp. ff. de*
Trib. act. p. 246. in f. & de SCto Maced. p. 249. HERTIVM
de Collif. Leg. ſect. 4. §. 5. BARTHIVM in *Hodeg. Forenſ. c.*
4. §. 9. lit. c. nominaffe ſufficiat.

§. VII.

Idem mercaturæ favor effecit, ut mercatorum ad
nundinas proficiſcentium ſecuritati peculiariter fuerit
proſpectum, ita, ut iis rite petentibus conductum ab
eo, cujus territorium tranſire cupiunt, vel cui alias in il-
lo territorio jus conducendi competit, is non modo
denegari non poſſit, ſed & conductu impetrato, iidem
ab omni damno atque injuria ſecuri reddi, ac ſi for-
tean aliquod detrimentum in itinere paſſi ſint, hoc à
Domino territorii, vel qui jus conducendi habet, reſar-
ciri debeat. vid. *N. N. 1555. §. Nachdem aber 87. N. N.*

1559.

1559. §. Damit dann die Obrigkeit. 34. add. S. Landrecht L. 2. art. 27. GAIL. l. 2. obs. 64. n. 1. ubi ita contra Episcopum Herbipolensem iudicatum in Camera fuisse memorat. Jung. P. FRIDERVS de Mandat. L. 2. c. 57. n. 2. ubi Mandatum pœnale sine elausula decretum fuisse refert contra Ducem Wirtembergensem, vi cujus civibus Eslingensibus & merces quas denegata securitate sub dio & pluvia relinquere coacti erant, restituere, & iis in posterum ad nundinas Francofurtenses ituris saluum conductum præstare iussus est. Eiusmodi conductus vero vel literis solum præstatur, quas Geleits-Briefe vocant, vel adjunctis equitibus, Geleits-Reuter, & hic in specie das persönliche oder lebendige Geleit dicitur, traduntque Dd. posteriorem hunc conductum plerumque à mercatoribus peti & concedi, die Kauff-Leute werden in denen Messen gemeiniglich mit lebendigen Geleit durch die Geleits-Gebiethe geführt, teste FRITSCHIO de Regali Nundin. Jur. c. 6. n. 35. Exempli loco esse poterit conductus mercatoribus Norimbergensibus ad nundinas Lipsienses ituris præstari solitus das Nürnberger Geleit, de quo vid. WILDVOGELII Diss. de conductore Mercatorio s. 2. th. 17. & 18. De cœtero ea, quam modo memoravimus, securitas non christianis solum mercatoribus, sed & Judæis præstanda est, quamvis hi in ditionibus ac provinciis, ubi nundinæ habentur, vel per quas ad nundinas se conferunt, alias non tolerentur, arg. R. U. 1551. §. Diesem zu begehren. 79. ubi: Doch sollen den Juden die aufrichtige Handthierungen und Commerciën in den offenen freyen Messen und Jahrmärkten hiermit unbenommen seyn. v. SCHWEDER. Jus Publ. P. spec. s. 1. c. 17. §. 14.

Ex diverso hanc obligationem ad procurandam negotiationibus securitatem cessare, si ipsi à publica & regia via deflecentes, insolitam eligant, vel conductores, quos secum habuerunt, deserant, vel denique vis latronum tanta sit, ut eidem vix resisti queat, in propatulo est. *vid. FRITSCHIVM c. l. n. 45. 46. WILDVOGEL c. l.*

§. VIII.

Præter laudatum securitatis beneficium, quod mercatoribus ad nundinas iter facientibus datum est, *in ipsis nundinis* solemnibus scilicet & ab Imperatore privilegiatis hoc singulari jure gaudent, quod iis durantibus prætextu debiti privati nec arresto detineri nec alias ulla ex ratione gravari queant. *Conf. omnino l. Un. C. de Nund. Nov. 52. c. 1.* adeo, ut nequidem repressaliæ, quippe quibus illi non subjacent, quoad personas eorum locum habeant, *P. ERIDERVS de Mund. L. 1. c. 49. n. 18, p. 203.* Quo jure non nisi negotiatores uti, reliquos vero cives & incolas, qui inter nundinatores non veniunt, ab eodem exclusos esse existimamus cum *SCHILTERO Exerc. ad ff. VII. §. 30. CARPZOV. P. 1. c. 30. d. 24. PFEFFINGERO in not. ad Vitriar. T. III. p. 194. FRITSCHIO de Regal. Nund. jur. c. 7. n. 11. & aliis.* Horum quippe intuitu cessat juris hujus singularis mercatoribus indulti ratio, quæ in commerciorum libertate, & ne illa turbentur aut impediatur, consistit; ac præterea tempore nundinarum plenum justitium regulariter non est. Dissentit quidem *BRVNEMANNVS in Proc. Civ. c. 6. n. 25.* eumque saltem quod ad jus commune extra Saxoniam attinet, secutus *STRYK. in U. M. ff. Tit. de Fer. §. 13.* eo, quod *l. un. C. de Nundin. generaliter*

ter

ter loquatur de concurrentibus in nundinis, & ne his molestia inferatur, præcipiat, dein, quin mercimoniorum cursus emtores non minus quam venditores requirat. At hæ rationes rem nondum conficiunt, partim quod ex ipso textu allegato evidentissime apparet, de *negiatoribus* concurrentibus ibi sermonem esse, utpote quorum in antecedentibus expressa mentio injicitur, partim quod emtores in nundinis concurrentes æque sint, saltem ut plurimum, mercatores, quos cum illis, qui merces suas venum exponunt, pari jure frui par est. Quemadmodum vero isthoc mercantibus concessum beneficium in *d. l. un.* disertè ad privata ac civilia debita restringitur: ita ultro sequitur deficere illud 1) intuitu debitorum *publicorum*, quo etiam referunt debitum epularum nundinalium, quarum *l. 69. ff. pro soc.* meminit. *Conf. SCHILTER c. l. §. 29.* Sed nec 2) illi locus est, si mercator eidem expressè ac specialiter renuntiaverit. *arg. l. 41. ff. de Minorib. Et l. pen. C. de Pact. CARPZOV. P. 1. c. 30. d. 27.* An vero renuntiatio facta esse censetur, si debitum *juratum* sit, i. e. si mercator mediante juramento promiserit, se Creditori satisfacturum, non adeo expeditum videtur. Sunt qui ajunt & jurato se obligantem omnibus exceptionibus, ac proin beneficio quoque nundinarum, renutiassè, *vid. allegati à FRITSCHIO c. Tr. c. 7. n. 40. 48. MEVIUS de Arrestis c. 11. n. 16. SCHILTERVS c. Ex. 7. §. 31.* At cum renuntiationes fuit juris strictissimi, nec facile præsumantur, nobis hæc sententia non immerito displicet cum *FRITSCHIO c. l. 49-62. STRUVIO in Synt. Jur. Civ. Ex. 50. §. 82. CARPZOVIO P. 1. c. 30. d. 27. n. 78.*

Rectius vero 3) nundinarum hoc beneficium denegatur mercatoribus fugitivis, aut de fuga vel fraudulenta bonorum dissipatione suspectis, cum malitiis haud quaquàm jura indulgeant, nec decipientibus succurrant, permittantve, ut quis ex improbitate sua lucrum aliquod aut beneficium consequatur. vid. PFEFFINGER *ad Vitriar. T. III. p. 196. lit. b.* SCHILTER. *c. Ex. §. 30.* FRITSCH *c. l. n. 30. sqq.* STRYK. *U. M. ff. Tit. de Nundin. §. 6.* quicquid dissentiat CARPZ. *c. c. 30. n. 5. sqq.* eumque probans Dn. BRUNNOVELL. *in Diff. de Processu Arrest. ad effect. fist. §. 45.* Denique 4) laudatum hoc nundinarum privilegium exulat intuitu debitorum in ipsis nundinis contractorum, quod prolixius tuetur PFEFFINGER *c. l. p. 195. lit. b.* STRYK. *c. l. §. 5. aliique allegati à FRITSCH. c. l. n. 21.* qui tamen ipse *n. 22. seqq.* contrarium sustinet, cum LAVTERB. *in Comp. ff. p. 742.* SCHWEDERO *in J. Publ. spec. S. 1. c. 17. §. 14. inf.*

§. IX.

Proximum est, ut inquiramus, quousque hæc mercatoribus concessa immunitas duret, & num ea etiam ad negotiatores ad nundinas euntes & inde iterum redeuntes extendenda sit? Equidem non diffiteor, ple-rosque D.J. jus hoc singulare ad tempus & locum nundinarum, præcisè restringere, atque ideo arbitrari, non diutius durare privilegia nundinarum, quam ipsas nundinas mercatores quoque in locis, per quos ad eas trans-eunt, vel, iis finitis, redeunt, ob debitum qualecunque etiam privatum ac civile optimo jure, cæteris paribus, posse arrestari. vid. STRYK. *c. l. §. 7.* CARPZOV. *P. 1. c. 30. d. 25.* SCHWEDER. *c. l. §. 15. inf.* STRUV. *Ex. 50. §. 82.*

§. 82. MEVIUS *de Arrestis c. 11. n. 18.* PFEFFINGER, *ad Vitr. T. III. p. 196. lit. a.* Quo minus autem huic nos sententiæ subscribamus, prohibent primum expressa verba Diplomatum Imperialium, quibus ejusmodi privilegia nundinarum concedi consueverunt: Sic. e. g. in Privilegio, quod Imperator Fridericus II. civitati Francofurtensi ad Moenum largitus est apud LIMNÆVM in *Jur. Publ. L. 7. c. 16. n. 24.* sequentia occurrunt: *Quod nos universos & singulos ad nundinas ad Franckensfurt venientes sub nostra & Imperii protectione recipimus speciali, mandantes, quatenus nullus sit, qui eos in eundo & redeundo ab eisdem nundinis molestare in aliquo vel impedire præsumat.* In Diplomate ratione nundinarum Lipsiensium à Maximil. I. Anno 1497. indulto hac verba legantur: *Daß alle und iegliche Personen, so die vorgemeldten Jahrmärkte mit ihren Rauffmanschaften, Haaben, Gütern, besuchen, darzu und davon ziehen, sich derselben Jahrmärkte Gnaden und Freyheiten ungehindert gebrauchen sollen.* v. PHILIPPI *Uf. Pract. Instit. L. 1. eccl. 20. p. 56. 57.* Quibus gemina habentur in Privilegio, quod idem Maximil. I. Senatui populoque Brunsvicensi impertivit anno 1505. *ap. PFEFFING. ad Vitr. T. III. p. 185.* quæ verba sane effectui suo destitui non debent. Accedit, quod plures Juris Publici Doctores in eo potissimum differentiam nundinarum Imperialium à Statuum nundinis collocent, quod illarum jura ac privilegia totius Imperii, harum vero territorii finibus conclusa sint. COCCEJVS in *Jur. Publ. Prud. c. 23. §. 10. p. 406.* Ut enim mercatores ad nundinas statuum accedentes per integrum imperium immunitate

ac

ac privilegijs gaudeant, Dominus Territorialis efficere non potest. STRYK. *Uf. Mod. ff. de Nund. §. 2. inf.* quod discrimen tamen prorsus inane esset, si supra exposita nundinarum privilegia ad tempus & locum simpliciter adstricta essent, ubi illæ celebrantur. Tandem cum jus eundi & redeundi merito ut nundinarum antecedens & consequens necessarium heic considerari debeat; non absone quod de ipsis nundinis dispositum est, ad illud porrigitur, ne metu arrestorum negotiaturi ab itinere absterreantur. HERT. *de superior. Territ. §. 21. in Opp. p. 241.* Unde jura illa, qua juxta *§. præi.* mercantibus intuitu nundinarum singulariter concessa sunt, iis etiam in itinere prodesse censemus, cum COCCEJOC. l. HERTIO c. l. MARQVARDO *de jure Mercat. l. 1. c. 13. n. 48.* MYLERO *de statibus Imper. c. 58.*

§. X.

Plura quidem ab alijs adhuc recensentur privilegia personis mercatorum specialiter indulta, veluti quod immunitatem à muneribus publicis nec non à Vectigalibus habeant. l. 5. §. 3. *ff. de Jure immunit. l. Un. C. de Nandin.* quod illi, qui non culpa sua, sed injuria fortunæ ad paupertatem redacti bona sua cedunt, à squalore carceris liberentur, l. 1. *C. qui bon. ceder. poss.* quod illis, cæteris paribus, moratoria dentur. v. Dn. BÖHMERI *Diss. de liter. respirat.* & quod ad asyla confugientes ob æs alienum, sine culpa sua consumptum, inde inviti expelli nequeant. *Conf. SCHWENDENDÖRF. Diss. de Privil. Mercat. c. 4. §. 7 - 10.* Verum enim vero cum *citar. l. 5. §. 3.* non de omnibus promiscuè mercatoribus, sed tantum de negotiatoribus annonæ publicæ & naviculariis

lariis agat, atque proin ut jus singulare extendi non debeat, *allegat. l. Un. de Nund.* autem jactatam vectigalium remissionem non probet, usus quoque & experientia heic reclamet, teste SCHWEDERO *o. l. §. 16.* PFEFFINGERO *c. l. p. 193. lit. c.* FRITSCHIO *c. Tr. c. 8. n. 4. sqq.* ac denique ea, quæ de stabili cessionis beneficio adducta, pariter ac coetera jura laudata, non sint solis mercatoribus propria, sed aliis etiam debitoribus, sine sua culpa facultatibus lapsis, communia: hinc de illis, utpote ad tractationem nostram non pertinentibus copiosius differere merito superfedemus.

§. XI.

Progredimur potius ad jura singularia, quæ circa *res mercatorum* versantur, ubi primo loco observamus, securitatem, quam personis mercantium præstandam esse §. 7. & 8. asseruimus, non minus mercibus eorundem deberi, easque pariter ab omni arresto ac represaliis immunes esse. *l. Un. C. de Nundin.* SCHWEDER. *c. l. §. 14.* modo tamen Imperans, ob justas causas, merces quasdam invehi vel evehi non prohibuerit, quales hodiè CONTRABANDO vocantur & sunt e. g. arma, & pulvis pyris tempore belli, &c. de quibus latè HORNIVS in *Diff. Inaugural. de mercibus illicitis* commentatus est. *Add. Clar. HEINECCII Diff. de Navibus ob mercium illicitar. Vecturam commissis c. 1.* Præterea publico mercaturæ bono in LLbus Imperii publicis cautum, ne ab Imperatore vectigalia nova mercibus imponantur, aut aliis talia concedantur, vel concessa augeantur ac prorogentur, nisi cum collegiali & quidem omnium Electorum consensu, ita ut nec majora vota heic sufficiant,

C

ciant,

ciant, sed unanimia desiderentur, ac contra eos, qui sine legitima concessione nova telonia indicere audent, via facti procedere liceat. *v. omnino Capitular. CAROLI VI. art. 8. Dn. de HOPEGARTEN in Diff. de Jure Vectigal. in Sacro Imp. Rom.* Porro à juris communis ratione recedit, quod in locis, ubi commercia vigent, non modo tempus præscriptionis breviori plerumque spatio circumscribatur, e. g. Jure Lubecensi anno & die, sed & res furtivæ præscriptioni subjaceant, ita ut post annum amplius vindicari à Domino nequeant, sed possessoribus remaneant, nisi horum mala fides & scientia rei non benè quæsitæ doceri possit. Qualis disquisitio tamen in rebus publicè venalibus non admittitur, cum in ejusmodi rebus, quæ publicè venum exponuntur, omnis furti ac malæ fidei præsumptio absit. *v. JVS LVBEC. lib. 1. tit. 8. art. 1. ubi: Alles das Guth, welches in diese Stadt kömmt, und ein Mann bey sich hat Jahr und Tag, mag er solches beweisen, so kan ihm das niemand mit Rechte abgewinnen, oder vor gestohlen und geraubt Gut ansprechen.* *Add. MEVIVS ad h. l. ubi n. 8. rectè asserit, rationem hujus dispositionis in commerciorum libertate & utilitate collocandam esse, cum mercaturæ maximè interfit, dominia rerum certa, certosque de iis possessores esse, aut qui de iis negotiari cupiunt, nec retractari, quæ publicè & bona fide accipiuntur. Tandem ratione mercium in prædium Urbanum illatarum singulariter receptum, illas pignori tacito haud quaquam subjacere, cum non eo animo illatæ esse censeantur, ut perpetuo ibi essent, monente BRVNNEMANN. de Pro-*
cess.

cess. Concurf. Cred. c. 5. §. 51. SCHWENDENDÖRF. c. 7.
c. 4. §. 11.

§. XII.

Transeo nunc ad ea, quæ intuitu conventionum inter Mercatores singulari jure introducta sunt. Quem admodum enim commerciorum ratio maximè exigit, ut promissa inter negotiantes religiosissime ferventur, & ubique inter eos bona fide agatur, cui, præcipiente VLPIANO in l. 29. §. 4. ff. mandar. haud quaquam congruit, de apicibus juris disputare: inde non immerito in mercatorum obligationibus aliquanto largius, magisque ex æquo & bono procedendum esse placuit. Hinc est, quod inter Mercatores expressio causæ debendi in chirographo præcisè non requiratur. vid. BRUNNEM. cent. 2. dec. 99. MARQVARD. de jure Mercatur. l. 1. c. 14. n. 11. idque juri naturali apprimè convenire ostendit GROTIUS de J. B. & P. L. 2. c. 11. §. 10. & 21. Quod & in Saxonia generaliter introductum est in omnibus instrumentis Guarentigiatis in Append. O. P. F. E. N. §. 5. p. 303. Sic etiam inter mercatores ex stipulatione alteri facta, aliove contractu in alterius utilitatem inito, actio citra dubitationem tertio quæritur. v. CARPZOV. P. 2. c. 30. d. 34. n. 4. quod à regulis juris communis quidem abit. §. 4. & 18. F. de Inutil. stipulat. l. 11. ff. de Oblig. & Actio. l. 38. §. 17. ff. de verb. Oblig. æquitati tamen naturali consentaneum est. vid. GROTIUS c. l. §. 18. PVFENDORF. de Fur. Nat. & Gent. l. 3. c. 9. §. 5. & IBIHERT. in annot. Quid? quod cum fides in mercatura exuberantior esse debeat, usû fere invaluit, ut inter mercatores verba bey Treu und Glauben juramento æqui

æquipolleant, teste COTHMANNO Vol. 1. Conf. 16.
n. 124.

§. XIII.

Ut vero, quid intuitu obligationum peculiariter inter negotiantes obtineat, eo patefcatur liquidius: potiores Contractuum species paucissimis ex instituti nostri ratione, perlustrabimus. Ubi quidem primo loco se nobis offert contractus *mutui*, quæ jure Romano quidem gratuitus est, ita ut usuræ nullæ *regulariter* debeantur, *l. 17. ff. de Pact.* nisi stipulanti specialiter promissæ sint. *l. 3. C. de Usur.* inter Mercatores tamen ut plurimum sub fœnore iniri sœvit, usque adeo, ut iis quoque majores accipere usuras diserte permissum sit. *v. omnino l. 26. §. 1. C. de usur.* ubi: *illos vero, qui ergastriis præsumunt, vel aliquam licitam negotiationem gerunt, usque ad hessum centesimæ usurarum nomine in quocumque contractu suam stipulationem moderari.* Est quippe eorum professio, lucrum sequi, & hunc in finem otiosam servare pecuniam, aut ab aliis fœnori accipere. NOODT. *de Fœnor. & Usur. l. 2. c. 14.* Utut autem hanc juris Romani dispositionem hodiè ordinariè non attendi, & ne mercatoribus quidem majores quincuncibus usuras adjudicari putet CARPZOV. *P. 2. c. 30. def. 2.* MEVIUS *ad J. Lübec. p. 3. tit. 1. a. 2. n. 15.* In plurimis tamen locis eandem adhuc servari experientia docet, nec ipsimet diffitentur *ec. AA.* Quid? quod in Saxoniam Electorali usuras dextantes, seu 10. pro 100., vigore Regii & Electoralis Mandati de Ao. 1702. inter mercatores permissas esse refert HORNIVS *c. l. 11. resp. 96. circa f.* Centesimas vero nullo jure petere posse mercatores, præjudi-

judiciis confirmat RICHTER *decis.* 74. n. 16. exceptio tamen est in trajectitiis contractibus, in quibus pecunia datur trans mare vehenda vel alias per loca minus tuta transportanda periculo creditoris. Quia enim creditor periculum pecuniæ, quod ad debitorem ordinario jure spectaret, ex pacto in se recipit, iniquum reputandum non est, si æstimatio hujus periculi majori usura compensetur. *vid. c. l. 26. §. 1.* Quo etiam pertinet inter Gentes Germanicas celebris Bodmeria, Bodmerij, quando scilicet certa pecuniæ summa navis patrono persolvitur, hoc pacto, ut salvâ navi tantum cum fœnore reddatur, relicto interea sibi hypothecæ loco navigii fundo, quo perditio & fors interit, unde etiam heic centesimæ usuræ creditori conceduntur. *v. SCHOTTEL. de singul. quibusd. §. antiqu. in Germ. Jurib. c. 22. §. ibi in supplement. GERICKEN. add. RADEMIN. Dissert. de Bodmeria hab. sub Præs. BODINI Hal. 1697.* De cœtero quamvis filii familias mutuum, quatenus datione pecuniæ numeratæ contrahitur, ob SCrum Macedonianum regulariter inire nequeant: secus tamen esse in filiis familias mercatoribus, ex iis, quæ §. 6. allata sunt, ultro consequitur.

§. XIV.

Quoad *commodatum* peculiariter contra juris communis regulas in multis Germaniæ locis invaluit, commodantem contra eum, qui rem commodatam à commodatario venditam, donatam vel alio quocunque titulo alienatam accepit, rei vindicatione experiri haud posse, sed actionem solum personalem contra commodatarium ejusve heredes locum habere. *vid. JVS*

LVBEC. P. 3. t. 2. a. 1. ubi simul ratio additur: **Denn Hand muß Hand wahren.** quæ in sequente articulo 2. in f. adhuc significantius ita exprimitur: **Dann do je mand seinen Glauben gelassen, da muß er ihn wieder suchen.** Idem JURE HAMBVRGENSI art. 7. tit. 2. lib. 2. nec non Jure Saxonico v. Land. Recht lib. 2. art. 60. cautum reperitur, & quamvis CARPZOVIO P. 2. Const. 26. def. 5. hæc juris Germanici dispositio valde iniqua videatur: illam tamen optima ratione niti, eaque in re commerciorum utilitati & securitati prospectum esse dudum agnoverunt alii. Si enim adversus quoscunque superesset rei Vindicatio, timida & incerta foret mercium acceptio & inquisitio originis infinitas pareret difficultates, præterea examen domini anterioris causa & occasio foret multarum litium, quibus nihil magis obstat vigori commerciorum. v. MEV. ad J. Lubec. c. art. 2. n. 5. 6. AMSEL. Diff. de Rationabilitate Canon. Jur. Lubec. **Hand muß Hand wahren, hab. Regiomont. 1698.** Utut autem jam memorata juris Germanici sanctio ad mercatores præcisè non restricta, sed aliis civibus ac subditis communis sit: quia tamen mercaturæ ac commerciorum ratio eidem occasionem præbuit, eam utpote à tractatione nostra non profus alienam hoc loco retulisse absõnum censerì non debet. Conf. MARQVARD. de jure Mercat. L. 2. c. 8. n. 84. sequ. De cœtero ea, quæ modo de commodato dicta sunt, intuitu depositi & pignoris quoque obtinere ex verbis citatorum textuum luculenter patet. Add. MARQVARD. c. l. 2. c. 9. n. 27. 31. CARPZOV. c. l. MEV. c. l. n. 10. sqq.

§. XV.

Proximum est, ut, num exceptio non numeratæ pecuniæ inter mercatores locum habeat, inquiramus. Qui adfirmativam amplectuntur sententiam, in eo potissimum se fundant quod pro jure communi tamdiu præsumendum sit, donec exceptio ritè probata fuerit; hanc probationem vero heic deficere censent, cum nusquam mercatores à regula juris generalis hæctenus exempti sint. Atque in eam sententiam concesserunt LAVTERBACH. *Exerc. 22. concl. for. 15. & in Compend. ff. p. 170.* BRUNNEMANN. *ad l. 5. C. de Non Num. Pec.* RICHTER. *Decis. 21. n. 23.* BACHOV. *ad Treutl. V. 1. D. 20. th. 2. lit. c. in f.* TITIVS *in Diss. de Putatio. Contr. literal. §. 39. 40.* His tamen non obstantibus negativa nobis verior atque non æquitati solum, sed & juris Germanici principiis convenientior videtur. Primum enim dicta exceptio Non Numeratæ Pecuniæ de apicibus juris & ita comparata est, ut cum dictamine juris naturalis vix ac ne vix quidem conciliari queat, fatente ipsomet TITIO *c. l. §. 15-21.* Add. HERT. *ad Pufend. J. N. & G. lib. 3. c. 6. §. 16.* At vero ea, quæ de apicibus juris sunt, inter mercatores non observari vulgo receptum, & supra §. XII. monitum est. Accedit, quod fides negotiatorum non parum periclitaretur, si reus oppositâ hâc exceptione paratam posset executionem impedire, cum tamen nullum exceptionis suæ fundamentum, nisi infitiationem suam alleget. Denique principiis juris Patrii in genere congruit, creditori, qui scripturâ debitoris nititur, probandi onus, pecuniam esse numeratam, haud quaquam imponi, sed debitori potius de non facta

Ita numeratione excipienti probationem incumbere. HERT. *de Param. Jur. L. 1. par. 27.* BEYER. *Posf. ad ff. de Reb. Cred. p. m. 245. sequ.* quod licet multis in locis amore juris peregrini usu non seruetur, inter mercatores tamen custodiri par est: Et ita sentiunt BERLICH. *P. 2. dec. 294.* CARPZOV. *P. 1. c. 32. def. 99. 70.* quorum sententiam in plerisque locis mercatoris receptam esse testatur STRYK. *ad Lauterb. c. l. add. SCHILTER. Exerc. ad ff. 22. §. 32.* WESENBECK. *Conf. 31. n. 23.*

§. XVI.

Inter contractus consensuales, de quibus modo agendum, primo loco se offert *Emtio Venditio*, circa quam hæc maximè singularia quoad mercatores occurrunt; Scilicet 1) perfectus inter illos censetur hic contractus, etiamsi de pretio, quod alias est de substantia ejus, non fuerit facta expressa mentio, modo de re emta vendita constet. MARQVARD. *de Jure Mercat. l. 2. c. 9. n. 38.* 2) Actioni redhibitoria & æstimatoria, quæ ob res vitiosas venditas jure communi competunt, inter mercatores non facile locus est. Sic e. g. JVS LVBECK. *P. 3. t. 6. a. 11.* disponit, si in panno vendito atque tradito reperiatur ruptura, venditorem ad supplendum damnum non teneri, modo juramento afferet, se tale vitium ignorasse. Et JVS HAMBVRGENSE *L. 2. t. 8. art. 17.* adhuc latius venditionum securitati prospexit, dum de nullo vitio vult teneri venditorem ob merces publicè venditas. v. BEYER. *Posf. Jur. Germ. l. 1. c. 14. n. 18.* Porro 3) mercatores actionem venditi moventes mercis venditæ partem, usque dum pretium solvatur, recte retinent, cum è contrario alii venditores non mercatores

catores eum effectu agere non possint, nisi ipsi prius contractum omni ex parte impleverint. BEYER, c. l. n. 19. Add. MARQVARD. c. l. n. 40. sequ.

S. XVII. Succedit contractus locationis conductionis, inter mercatores longè frequentissimus, ubi primo observandum, quamvis de jure communi nemo prohibeatur rem, quam conduxit, alii iterum locare, ab hac licentia tamen mercatorum merces communiter excipi, arg. l. 32. §. 2. ff. de usufr. leg. MARQVARD. de J. Merc. l. 2. c. 10. n. 6. Deinde occasione negotiationis inprimis maritimæ hic contractus sæpe initur e. g. inter mercatores qui pecunias vehendarum mercium causa dant, die Befrachtere, Fracht-Herrn, & Magistrum navis, itemque inter Magistrum navis & nautas, nec non inter magistrum navis & exercitores, quales contractus singulari quodam jure & observantia nituntur, e. g. quod magister navis non solum sciente & patiente exercitore, verum etiam ignorante & prohibente eo, alium substituere queat: eousque enim producenda est utilitas navigantium. l. 1. §. 5. ff. de Exercit. Action. Plura habet MARQVARD. c. c. 10. Porro intuitu contractus societatis, mercatoribus maxime solennis, jure singulari constitutum est, socios, etiamsi non universorum bonorum socii sint, sed unius rei, in id solum, quod facere possunt, quodve dolo malo fecerint, quo minus possint, condemnari oportere: societas enim jus quodammodo fraternitatis in se habet, ait VLPPIANVS in l. 63. ff. pro soc. Et quanquam alias jure communi correalis qualitas sine voluntate contrahentium non constituatur, l. 9. C. si cert. petat. in sociis tamen peculiariter obtinet, quod pro correis cre-

D

dendi

dendi & debendi habeantur, & ita singuli in solidum
 non solum obligentur, sed & singuli solidum exigere
 queant. Per contractum quippe societatis una quasi
 persona effecti sunt, prout rectè rationes subduxit TI-
 TIVS in *obf. Laur. 494. § 496. add. CARPZ. P. 2. c. 17.*
def. 12. PERETZ. in C. de duob. Reis n. 17. MEVIUS ad Jus
Tubec. L. 3. r. 9. a. 5. n. 4. sgu. qui perperam ab aliis inter
 dissentientes referri videtur. Quo pertinet, quod si
 plures mercatores navem exerceant, ex contractu cum
 magistro navis inito singuli in solidum conveniri pos-
 sint. *l. 1. §. f. §. 1. 4. §. 1. ff. de exercit. action.* & quamvis
 GROTIUS de *J. B. §. P. l. 2. c. 11. §. 13.* hoc ipsum natu-
 rali æquitati non satis convenire existimet: ejus tamen
 rationibus abunde satisfecit: ZIEGLER. ad *Grot. c. 1.*
 Nec aliud de pluribus negotiatoribus, qui unum insti-
 tutorem negotiationi communi præposuerunt, disposi-
 tum est in *l. 13. §. f. §. 1. 4. ff. de Inst. act.* Denique
 ratione Contractus Mandati notandum, singulari &
 mercatoribus proprio jure invaluisse, commendationes
 eorum, utut illæ regulariter nullam inducant obligatio-
 nem, pro vero mandato habendas esse. *CARPZ. P. 2. c.*
18. d. 24. Et quamvis porro mandatum regulariter gra-
 tuitum sit, in curiis tamen Mercatorum non insolens
 est, mandatario negotium sibi commissum exequenti,
provisionem, h. e. mercèdem ac stipendium laboris solvi.
Conf. MARQUARD. c. Tr. l. 2. c. u. n. 62. sgg.
 §. XVIII. Quoniam vero sæpè accidit, ut mercatores pro
 aliis fidem suam interponant ac fidejubeant; hinc
 commerciorum gratia, & quo liberior esset eorum usus,
 peculiariter receptum est, mercatoribus ejusmodi fide-
 juben-

jubentibus beneficium excussionis nullo modo competere, teste GAILIO l. 2. Obs. 27. n. 27. CARPZOVIO P. 2. Const. 18. d. 7. MEVIO ad J. Lubec. P. 3. tit. 5. d. r. n. 9. *sq.* eo quod semper tacita ejus renunciatio intervenisse præsumitur, cum mercatorum maximè interfit, pecuniam in promptu habere, ne fides eorum ulla ratione periclitetur. Præterea memoratu dignum est, foeminas mercatrices, ubi pro maritis in negotiis & contractibus ad mercaturam spectantibus intercesserunt, valide obligari, nec ad AVTENT. *si qua mulier C. ad SC. Vellej.* provocare posse, tradente MEVIO ad Jus Lubec. P. 1. t. 5. a. 7. n. 101. *sq.* Quid? quod conjuges communem negotiationem exercentes pro se invicem, etiam citra casum fidejussionis teneri, & non modo maritum pro uxoris, verum quoque uxorem pro mariti debitis favore commerciorum obligari, usu multorum locorum invaluit. MEV. P. 2. dec. 206. & P. 3. dec. 123. n. 10. GAIL. l. 2. Obs. 90. n. 5. *sq.*

§. XIX.

Cambia in utilitatem commerciorum potissimum introducta & cum iis multa singularia investa esse, neminem nisi omnium rerum valde ignarum latere putato. Quamvis vero eorum usus ad alios etiam non mercatores transierit, ita ut regulariter omnes, qui cambiales literas exposuerunt, nisi specialiter exempti sint, rigori juris cambialis, in locis, ubi hoc receptum, subesse censeantur. v. Leyz. W. D. §. 1. Magdeb. W. D. §. 1. eamque ob causam ab instituti ratione alienum videatur, si in percentendis hisce singularibus, ad mercatores solos non amplius pertinentibus, multis ver-

bis commorari vellemus : quoniam tamen intuitu cambiorum multa adhuc concurrunt, quæ negotiatoribus propria sunt, nec ad alios trahi possunt, illa paucis adhuc tetigisse operæ pretium fuerit. Quo imprimis referri meretur, quod nonnunquam *contra mercatores* juxta rigorem juris cambialis procedatur, etiamsi illi nullas literas cambiales creditori suo dederint, quemadmodum e. g. in Saxonia Electorali in Mandato de anno 1683, quod in *Ord. Proc. Recognit. Append. n. XVI. p. 142.* extat, statutum est, si cui merces quasdam ementi fides de pretio habita fuerit, teneri eum Venditori desideranti chirographum, ein Billet oder kurze Handels Obligation, tradere, & in eo confiteri, quid debeat, & quo tempore solutio facienda sit, illoque casu contra euntorem, si sit mercator, secundum juris cambialis rigorem, nach Wechsel Recht, procedi debere. Sic præscriptio literarum cambialium trassatarum mensrua, & propriarum annalis, quæ Lipsiæ, Magdeburgi & alibi obtinet, ad solos mercatores spectat, utpote qui, si elapso hoc præfinito tempore conveniuntur, exceptione præscriptionis juvantur, cum cambia tum pro solutis reputentur. Nihil autem interesse putamus, utrum uterque & actor & reus, an vero solus reus mercatoris qualitatibus sit : quod si vero actor solum mercator, reus vero hac qualitate destitutus sit, dictam exceptionem præscriptionis huic non competere existimamus. *Conf. KÜSTNER. de Mensrua & annali Præscript. literar. cambial. §. 20. squ.* Nec minus inter mercatores peculiaris modus dationis in solutum quoad literas cambiales obtinet, quem *contrationem* vocant,

cant, quæ vim assignationis plenæ habet, probaturque libris mercatorum, quos Scontro. Bücher appellitant, quibus, si duo saltem ex illis quoad unam causam conveniunt, plena fides habetur, aded ut nec juramento suppletorio illos confirmare opus sit. *vid. LVDOVICI Wechsels Process c. 11. §. 48. sqq.* ubi passim plura alia ad huc deprehendere licet.

§. XX.

Quandoquidem vero supra §. II. etiam foeminas inter illas personas retulimus, quæ, si cœtera paria sint, juribus mercantium frui possunt: hinc, quæ illarum intuitu singulariter obtineant, deinceps expendendum est. Sicut autem jam §. XVIII. monuimus, foeminas mercatrices pro maritis intercedentes ad beneficium *Avrent. si qua mulier.* confugere haud posse: ita multo magis dicendum, talem foeminam pro extraneo intuitu mercaturæ fidejudentem efficaciter obligari, aded ut nec renuntiare Scto Vellejano necesse sit. Mercaturæ quippe ratio illud postulare videtur, ut ei operam navantes fidem suam limitare nequeant. *v. JVS LV-BEC. P. 1. t. 10. a. 1. ibique MEVIVS n. 76. sq.* Porro licet foeminæ ex statutis plurium locorum in Germania curatore regulariter opus habeant, sine cujus auctoritate validè non contrahunt: tamen necessitas adhibendi curatorem mulieribus mercatricibus ut plurimum remissa est, hactenus, ut actus forentes & ad mercaturam pertinentes, citra curatorem utiliter suscipere & cum effectu contrahere queant. *MEVIVS c. 1. n. 57. sq. & P. 3. t. 6. a. 13. n. 2. EVER. OTTO de Perpetua foemin. tutel. c. 2. §. 12. in tantum ut si coemendarum mer-*

cup

D 3

cium

eium gr̄acia mutuam forte pecuniam acceperint, non modo in securitatem creditorum bona sua, etiam im- mobilia, valide hypothecare absque consensu curatoris possint. CARPZOV. P. 2. c. 15. def. 16. sed etiam nomina mulierum activa, imo & ipsa gerada in Saxonia, ea- propter arresto detineri queant. ZIPPEL de Tesseris Col- lyb. S. 7. §. 20. Num vero foeminae mercatrices literas cambiales creditoribus suis cum effectu rigidae obliga- tionis juxta jus cambiale dare valeant, à multis quon- dam dubitatum est. De dissensu, qui inter Collegia Juridica Saxonica hac in parte olim fuit, testatur RIVI- NVS in Specim. Except. Forens. c. 8. n. 4. squ. Scabini quip- pe Lipsiensis rigori juris cambialis locum non esse con- tra foeminas censuerunt: At Wittebergenses & Jene- ses in contrariam iverunt sententiam, quae post varias mutationes tandem à Serenissimis Electoribus Saxon. confirmata est, ita ut mulier mercatrix cambians in ne- gotio cambiali ne curatore quidem opus habeat, nec de beneficiis & juribus suis specialiter certiorari debeat. v. Leipz. W. D. §. 2. cum qua dispositione aliorum lo- corum statuta etiam conveniunt, prout pluribus ex- equitur LVDOVICI in Diff. de muliere cambiante.

§. XXI.
 Restat ut paucis adhuc, quænam intuitu judicio- rum & processus quoad mercatores singulariter consti- tuta sint, indagemus. Ubi quidem primo loco com- memorandum, causas mercatorum in peculiari plerum- que foro tractari, adhibitis negotiatoribus peritis, & prout L. Un. C. de Monopol. loquitur, professionis hujus primatibus, quemadmodum e. g. Lipsiæ proprium ali- quod

quod iudicium, quod das Handels-Gericht vocant, eo fine ordinatum esse deprehenditur. De aliis locis, ubi idem obtinet, *conf. LUDOVICI in Wechsel-Proceß c. 5.* Sic Hamburgi peculiare iudicium, in quo causæ ad negotiationes maritimas pertinentes discutiuntur, institutum, quod *iudicium Admiralitatis* appellant, de quo fufius egit WERLHOF. in *Diff. de Iudicio Admiral. Hamburg.* Et Ratisbonæ ex privilegio Friederici II. Imp. proprius Magistratus & iudex eligitur, qui de litibus, mercaturam & negotia nundinarum concernentibus, cognoscit, quem *Hansgravium* nominant, à voce *Hansa*, quæ societatem, uti supra §. 3. jam ostensum, & quidem hoc loco commerciorum gratia institutam indicat, & *Grave*, quæ iudicium, prisco Germanorum stylo, designat. vid. PFEFFINGER. *ad Vitriar. T. II. p. 695. & p. 831. STRUVII Synt. Jur. Publ. c. 20. §. 40. p. 231.* In hoc vero foro causæ negotiantium summarie, remotis solennibus processualibus, de simplici & plano tractantur, & perinde ac in foro ecclesiastico, i. e. non inspectis juris apicibus proceditur, docente MERIO *ad Jus Lab. P. 3. t. 6. a. 21. n. 3.* In specie autem, quomodo in Curia mercatorum Lipsiensi causæ mercatoriæ agi debeant, ex Ordinatione eam in rem anno 1682. publicata, *der Handels-Gerichts-Ordnung*, discere licet, quæ novissime, paucis solum exceptis, a Potentissimo Rege Poloniæ & Electore Saxonix confirmata est. *v. Ord. Proc. Nov. in Append. §. 2. p. 301.* Summam ejus post alios exhibet PEYER. in *Pos. J. Germ. l. 1. c. 14. §. 25.* Nos potiora solum, quæ & extra Saxoniam usum habent, delibabimus.

§. XXII.

Scilicet libellus alternativus, licet regulariter pro inepto habeatur, in causis mercatorum tamen non rejicitur. LAUTERB. *Comp. ff. p. 41.* CARPZ. *P. 1. c. 2. d. 10.* Dn. BÖHMER. *de libell. alternat. c. 3. §. 19.* solennis quoque litis contestatio heic planè non requiritur. BARTOL. *ad l. 29. §. 4. ff. mand.* Quoad probationem status unius testis dicto, inprimis si alia adhuc adminicula concurrant, MEV. *ad Jus Lubec. c. 1. n. 3.* MARQVARD. *de Jure Mercat. l. 3. c. 9. n. 8.* quo etiam referri debet, quod si documenta peregrino idiomate conscripta producantur, illa ad interpretem, transponendi ergo, mitti, ejusque transpositioni, modo ille sit persona bonæ fidei & juramento obstricta, plena fides tribui solet. v. LOHSEI *Disp. sub Præsid. B. MEYERI Erford. hab. de Uno Teste plene probant. §. 6.* Quinimo libri mercatorum necessariis requisitis instructi etiam pro mercatoribus semiplenè probant, & juramento suppletorio locum faciunt, quamvis non nisi scripturam privatam contineant, id quod à juris communis ratione tanto magis abit, quo certius est, instrumenta domestica seu privatam adnotationem adprobationem regulariter non sufficere *l. 5. C. de Prob.* cum exemplo perniciosum sit, ut ei scripturæ credatur, quâ unusquisque sibi adnotatione propriâ debitorem constituit. Unde neque fiscum, neque alium quemlibet ex suis subnotationibus probationem debiti præbere posse, expressis verbis disponitur *in l. 7. C. Eod.* Equidem non ignoro, nonnullos dictam probandi efficaciam, quæ libris mercatorum tribuitur, ex jure Civili, & quidem argumentis ab argentariis & numulariis

mulariis horumque libris petitis conari deducere: v. l. 4. pr. §. l. 10. pr. ff. de edend. Verum enim vero cum diversa sit nostrorum mercatorum & argentariorum ratio, nos eandem ex moribus Germaniæ tantum non universalibus derivare malimus cum FINCKELTHV-SIO *obs.* 79. & STRYK. *in U. M. ff. de Fid. Instrument. §. 7.* Non tamen aliter mercatorum libri semiplenè probant, quam si sequentibus requisitis constant. Nimirum I) Mercator debet esse integræ famæ & vitæ, cum fides horum librorum à fide scribentis potissimum dependeat. Interim sicut quilibet ordinariè bonus præsumitur, donec malus probetur: ita eandem præsumtionem pro mercatore militare putamus. De cætero nihil interesse censemus, utrum propriâ ipsius mercatoris, an vero solum institoris manu liber mercatoris conscriptus sit, juxta tradita CARPZOVII *P. 1. c. 17. d. 35. n. 8. 9.* Deinde II) requiritur, ut talis liber legitime ac justo ordine confectus sit, nec alio defectu laboret. Unde confit a) mercatorum adversaria seu diaria, die Journale, das Glittel-Buch, memoratam probandi vim non habere. STRYK. *c. l. §. 9.* quippe quæ non ritè ordinatèque componi, sed omnia confuse illis inscribi consueverunt. Nec b) cæteros mercatorum libros ullam fidem mereri, si quædam ibi deprehendantur à veritate aliena & falsi arguenda, aut c) si quædam manca, mutila nec facillè intelligibilia in iis reperiantur, vel d) si data & accepta, aut e) annum & diem non contineant, vel denique f) causam debendi expressam non habeant; quod postremum idèd requirivideretur, ut eò liquidius constet, an ex causa mercatu-

E

ram

ram respiciente debeat: probandi quippe potestas mercatorum libris adscripta ad alia non pertinet, quàm quæ mercaturam concernunt, unde extra istam inscripta, nisi aliunde probari queant, fide carent. MEV. *p. 1. dec. 241. n. 12.* STRYK. *c. l. §. 10.* Denique III) necessè est, ut causa non adeò magna sit, cum generaliter in causis arduis & majoribus suppletorio juramento non facile locus relinquatur. *Conf. omninò BRUNNEM. Proc. Civ. c. 19. n. 4.* STRYK. *U. M. c. l. MEV. ad J. Lubec. P. 5. t. 6. a. 4.* & qui plenissimè hoc thema excussit, KLEINIVS in *Diss. de Prob. que fit per libros mercatorum, c. 2.* Ea vero quæ hucusque dicta sunt de libris mercatorum, eorumque semiplenè probandi efficacia, in Saxoniam Electorali juxta *Ordin. Proc. Recogn. tit. 30. §. 4.* in eo solum casu procedunt, si uterque & actor & reus mercaturam exercent: alioquin purgatorio solum, vel si alia adhuc adminicula adsint, suppletorio & quidem quoad causam ipsam principalem locus relinqui debet. Cœterum si mercator prius decedat, quàm librum juramento confirmet, ejus libro tunc plenissimam fidem etiam sine jurejurando haberi, nec præterea quid requiri putant GAIL. *l. 2. Obs. 43. n. 6.* MARQUARD. *c. Tr. l. 3. c. 9. n. 40.* MEV. *Conf. 53. n. 49.* & *ad J. Lubec. c. l. n. 30.* quod & statutis Hamburgensibus expressè ita sancitum est. Quamvis alibi & præsertim in Saxoniam, heredes defuncti mercatoris juramentum suppletorium credulitatis adhuc præstare teneantur. CARPZ. *l. 6. Resp. 121.* & in *Process. Tit. 14. art. 5. n. 75.* BERLICH. *P. 1. concl. 36. n. 42.* LYNKER. *decif. 583.* Memoratu dignum tamen est, quod in locis quibusdam mercatorum libris legitimè,
&

& ut antea dictum, instructis, generaliter & indistinctè plena etiam fides tribuatur, quod alibi e. g. Jure Lubecensi eo casu, si summa debita triginta marcas non excedat, pariter factum, quoad summas majores vero semiplena solum probatio illis adscripta est. v. MEV. c. l. s TRYK. c. l. §. 8. Tandem in causis mercatorum, præsertim cambialibus non faciliè appellare licet v. N. N. 1654. §. Als auch 107. MARQVARD. c. Tr. l. 3. c. 11. n. 12. & si vel maximè appellatio ex causis probabilibus admittatur, illa tamen effectu suspensivo non gaudet. MEV. P. 9. dec. 133. n. 9. § 10. Quoad fœminas mercatrices unicum singulare addimus, quod, quamvis illæ regulariter à postulando penitus arceantur. l. 1. §. 5. ff. de Postul. in foro tamen mercatorum & quoad causas mercaturam respicientes admittantur, teste STRYKIO in Annot. ad Lauterb. de Postul. v. Fœmine p. 120.

§. XXIII.

Plura, fateor, in medium proferri potuissent jura ratione mercatorum singulariter introducta. Sed instituti, brevitatisque mihi propositæ memor vela heic contraho, & Lectorem Benevolum ea, quâ decet, observantia rogitò, velit conatibus meis juvenilibus non solum favere, sed etiam ea, quæ fortè parum accuratè dicta sunt, benevolè emendare, omniaque in meliorem partem interpretari. Quod reliquum est, DEO Ter Optimo Maximo pro collatis in me beneficiis insignibus devotissimas ago gratias, atque, ut posthac etiam studiis meis benedicere velit benignissimè,

toto pectore precor.

T A N T V M.

CO-

COROLLARIA.

- I. Status Imperii in Territoriis suis LL. condere possunt, etiam juri communi contrarias.
- II. Collegia opificum, nisi cum consensu Principis expresso vel tacito, antecedente vel subsequente, statuta ferre nequeunt.
- III. Retractus provincialis optima ratione nritur.
- IV. Prædium contra statutum in extraneum alienatum revocari potest, nulla præscriptione nisi immemoriali obstante.
- V. Retractus gentilitius regulariter cedi non potest.
- VI. Fratres germani querelam inofficiosi testam. non contra quoscunque heredes scriptos, sed solum contra infames vel levis notæ macula laborantes instituere queunt.
- VII. Legitima non est juris naturalis, nisi quatenus habet rationem alimentorum.
- VIII. Legatum rei aliene Fur. Can. non validum est.
- IX. In delegatione, ut animus novandi exprimat, necesse non est.
- X. Pacta successoria in Germania valida sunt.
- XI. Transactio ob enormem lesionem jure Romano rescindi nequit.
- XII. Consensus tacitus cum præsumto perperam confunditur.
- XIII. Distinctio Jurisdictionis in superiorem & inferiorem ad ecclesiasticam male refertur.
- XIV. Prorogatio Jurisdictionis etiam hodie quoad causas quasdam singulares fieri potest, non vero in universum.

ERFURT, Diss., 1730 (1)

ULB Halle

003 749 266

3

TA → OL

47/8

1730, 30

M 31

DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA,

DE
IURE MERCATORVM
SINGVLARI,

QVAM,
DEO AVSPICE
AVTORITATE ET CONSENSV
CELEBERR. IN INCLYTA ERFORDIENSI ACADEMIA
IOTORVM ORDINIS,
SVB PRÆSIDIO

DN. ERNESTI TENZELII, JCTI,

EMINENTISS. AC SERENISS. PRINCIP. ELECT. MOGVNT. CONSIL. REGIMINIS,
JVDICII PROVINC. AC FACVLT. IVRID. ASSESS., EIVSDEMOQVE H. T. DECANI,

NEC NON CIVITATIS CONSVLIS PRIMARIJ,
PATRONI ET PROMOTORIS SVI ÆTERNVM
DEVENERANDI,

PRO LICENTIA,
SVMMOS IN VTROQVE IURE HONORES ET
PRIVILEGIA DOCTORALIA LEGITIME
CONSEQVENDI,

PPBLICO ERVDITORVM EXAMINISVBMITTIT,
JOH. ZACHARIAS HARTVNG,

Erfurt.

IN AVDITORIO COLLEGII MAJORIS, HOR. CONSVET.
DIE XXV. AVGVSTI ANNI M DCC XXX.

ERFORDIÆ, Typis JOH. CHRISTOPHORI HERINGII, Acad. Typogr.